

## Innspill til stortingsmeldingen om ungdomstid og 5.-10. trinn.

Fra Friluftsrådernes Landsforbund

Friluftsrådernes Landsforbund (FL) er en paraplyorganisasjon for de 28 interkommunale friluftsrådene. Helt fra FL ble etablert tidlig på 90-tallet har FL sammen med aktører i friluftsrådene arbeidet aktivt for å skape en mer praktisk skolehverdag med bruk av naturen som læringsarena. De første årene var våre aktører sentrale i arbeidet for å gi elever tilbud om uteskole og å få etablert studietilbud for lærere om uteskole. I dag har 25 av våre 28 friluftsråd tilbud til skolene om det vi kaller for «læring i friluft». Vårt fokus er i dag å bruke naturen som en del av læringsforløpene i alle fag og i alle trinn og da spesielt i å utvikle varierte læringsaktiviteter ved læringssteder utenfor klasserommet. FL ser derfor med stor forventning fram til at stortingsmeldingen om ungdomstid og 5.-10.trinn blir lagt langt fram, og vi vil bidra med dette innspillet til meldingen.

### **Fire tema bidrar til å styrke lærerrollen i utøvelsen av undervisning i nærmiljøet:**

Både forskning og erfaring peker på at å styrke lærerrollen er det viktigste tiltaket for å få til endringer i skolen<sup>1)</sup> Tiltak som bidrar til å trygge og motivere læreren, samt å gi erfaringer og ferdigheter til å bruke læringssteder utenfor klasserommet, vil derfor være sentrale i arbeidet med å skape en mer praktisk skole med blant annet bruk av naturen som læringsarena. Vår erfaring er at følgende fire tema bidrar til å styrke lærerrollen i utøvelsen av undervisning i nærmiljøet:

a) Bevisstgjøre lærerne/skolen om alle mulige læringsressurser i skolens nærmiljø. Det være seg naturelement, kulturminner, tekniske installasjoner, fagmiljø, næringsaktører osv.

En forutsetning for at læreren skal kunne bruke nærmiljøet som læringsarena er at hen har kunnskap om hva som finnes. Dette er en kunnskap man ikke får i lærerutdanningen. Likeså er det mange lærere som bor et annet sted enn de underviser eller de flytter på seg etter endt utdanning.

b) Erfaringer med og kunnskap om å planlegge læringsforløp i alle fag/trinn der praktiske aktiviteter ved et læringssted utenfor klasserommet er en integrert del av forløpene. Sentralt her er å tenke ut varierte aktiviteter som medvirker til at læringsprosessen hos hver enkelt elev styrkes. Barn og unge lærer ved å bruke hele kroppen, ikke bare hodet. Det er derfor nødvendig at de får bruke flere sanser og motiverer den enkelte til nysgjerrighet og utforskertrang. En forutsetning for at læreren skal kunne legge til rette for praktiske aktiviteter, er at de har et repertoar av aktiviteter som er tilpasset både barnet og læringsmiljøet utenfor klasserommet, og at lærerne vet hvor de kan finne ideer, tips og ressurser.

c) Erfaringer med og kunnskap om å planlegge bruk av praktiske aktiviteter i nærmiljøet som utgangspunkt for dybdelæring.

d) Erfaringer med og kunnskap om å planlegge læringsforløp i samarbeid med fagmiljø, ressurspersoner, næringsaktører eller institusjoner i nærmiljøet. Et eksempel her kan

være å bygge og sette opp en fuglekasse, noe som kan gi læring i flere fag og som hjelper elevene til å se sammenhenger på tvers av fagområde.

Som en integrert del av opplæring i disse tema må det også tilrettelegges for opplæring av læreren i grunnleggende friluftsferdigheter slik at de føler seg trygge og komfortable med å ta elevene med ut i nærmiljøet og på tur. <sup>ii)</sup>)

Videre vet vi at endring i skolen som gjør at hver enkelt elev opplever endringer i sin skolehverdag tar tid. Statlige tiltak må derfor gjennomføres over flere år skal vi lykkes.

For å lykkes med dette kunne vi tenke oss følgende statlige tiltak:

### **1. Annerkjennelse av viktigheten av praktisk undervisning med bruk av nærmiljøet og naturen som læringsarena.**

I vårt møte med skoleledere og lærere det siste året har vi erfart et stort engasjement og på mange en «lettelse» over at statlige politiske og administrative myndigheter med god støtte fra forskningsmiljø, nå har satt dette tema på dagsorden. At nærmere 180 grunnskoler på kort tid i løpet desember 2022 ønsket å samarbeide med friluftsrådene i prosjektet «Læring i friluft for alle», kan være en bieffekt av dette. I skolene møter vi mange engasjerte og dyktige enkeltlærere som nettopp har brukt naturen som læringsarena som sin metode. Vår erfaring er at dette ofte er lærere som gjennom egen oppvekst og hverdag har vært og er friluft aktive. En statlig anerkjennelse av deres erfaringer og kunnskap vil bidra til at deres kompetanse kan motivere skolene til å bruke disse for å implementere en mer praktisk skolehverdag med bruk av naturen som læringsarena som en av sine metoder.

### **2. Etablering av en statlig tilskuddsordning der kommuner/skoler kan søke om tilskudd til eget utviklingsarbeid.**

Norske skoler er meget forskjellig både i størrelse, kultur og geografisk plassering. Mange av de tiltak som bør iverksettes er av en slik karakter at det er behov for bidrag fra flere aktører enn kun faglige bidrag fra UH-sektoren (konfr. her våre fire tema nevnt over). Vi mener derfor at primært kommunene selv i samarbeid med sine skoler bør utarbeide planer på hvordan de skal kunne skape en mer praktisk skolehverdag med bruk av nærmiljøet som læringsarena. Subsidiært kan det være aktuelt for enkeltskoler også å søke. Et slikt tiltak vil skape større eierskap til gjennomføringen av utviklingsarbeidet der kommunen/skolene selv kan knytte til seg de kompetansemiljøene de selv ser behov for og som er tilgjengelig både nasjonalt og lokalt.

Vi viser her til det statlige finske prosjektet «*Finnish schools on the move*» <sup>iii)</sup>) som hadde som formål å skape mer fysisk aktivitet og trivsel blant finske skolelever. Etter en studiereise til Finland i årene prosjektet ble gjennomført ble vi fortalt at:

- Kommunene og skolene fikk selv velge om de vil delta
- Nærmere 90 % av skolene deltok
- Lokal frihet til å finne løsninger
- 98 % av lærerne mente at daglig fysisk aktiviteter bidro til bedre trivsel
- 89 % av lærerne mente at det også bidro til bedre læring.

Vi tror at et lignende statlig tiltak i Norge knyttet til mer praktisk undervisning med bruk av naturen som læringsarena vil oppnå samme respons og resultat.

### **3. Etablering av en statlig tilskuddsordninger der organisasjoner sammen med skoler kan søke om**

#### ***tilskudd til samarbeid om utviklingsarbeid.***

Det eksisterer en del fagmiljø utenfor UH-sektoren som nettopp har både skolefaglig kompetanse og erfaring i bruk av naturen og nærmiljøet som læringsarena. De 28 interkommunale friluftsrådene er noen av disse. I dag er det 25 av disse friluftsrådene som samarbeider med skoler om å skape en mer praktisk skolehverdag med naturen som læringsarena. Dette arbeidet er for en stor del finansiert i en mix av egne midler, tilskudd fra offentlige- og private tilskuddsordninger. Gjennom tilskudd fra Sparebankstiftelsen DNB gjennomfører 6 av våre friluftsråd utviklingsprosjektet «Læring i friluft for alle» der målet nettopp er å skape en mer praktisk skolehverdag med naturen som læringsarena. Her deltar 102 grunnskoler med ca. 12.000 elever og 2.200 lærere. Med et større statlig ønske om endringer så vil en slik tilskuddsordning stimulere både flere interkommunale friluftsråd, men også andre organisasjoner til å bidra. Viktig i en slik tilskuddsordning er at de som søker har utviklet prosjektet sammen med skolene som skal delta.

### **4. Styrking av fokuset på mer praktisk undervisning ved bruk av nærmiljøet som læringsarena i lærerutdanningene.**

Slik vi kjenner UH-sektoren i Norge holder de en utrolig høy faglig -og forskningsmessig standard. Dette gjelder ikke minst de som underviser i lærerutdanningene. Sektoren har da også de siste årene levert utrolig mye forskning som nettopp viser viktigheten av mer praktisk undervisning og bruk av naturen som læringsarena. <sup>iv</sup> ). Videre erfarer vi at flere av de nasjonale fagsentrene har utviklet en rekke undervisningsforløp og har kompetanse på dette. FL inngikk i mars 2023 en samarbeidsavtale med Naturfagsenteret der vi sammen skal søke å implementere deres opplegg i skolene som de interkommunale friluftsrådene samarbeider med. Vi mener UH-sektoren må omsette sin kunnskap i sin lærerutdanning gjennom å gi lærerstudenten trygghet, lyst til, kunnskap og erfaringer med praktiske læringsaktiviteter ved bruk av nærmiljøet som læringsarena. Dette bør skje både i den didaktiske delen i undervisningen i fagene, gjennom egne kurs i dybdelæring med aktiviteter i nærmiljøet og ikke minst gjennom studentens praksisundervisning. På lik linje med grunnskolene må lærerutdanningen søke samarbeid både med de nasjonale fagsentra som Naturfagsenteret, men også med aktører utenfor sektoren i dette utviklingsarbeidet. De interkommunale friluftsrådene kan i høyeste grad være en samarbeidspart også for UH-sektoren.

På samme måte som overfor grunnskolene tenker vi at en styrking av lærerrollen i lærerutdanninga også bør skje gjennom kompetansehevede tiltak.

#### **Andre kommentarer**

Vi tolker dagens læreplaner slik at de på en tilfredsstillende måte legger til rette for, og på mange måter oppfordrer læreren til å bruke naturen og nærmiljøet som læringsarena. Vi ser derfor ikke behov for store endringer i denne for å få til ønskede endringer. Videre mener vi at statlige tilskudd til utstyr og materiell ikke de viktigste tiltakene. Vi vet at utrolig mange læringsaktiviteter kan gjennomføres med lite utstyr og materiell. I tillegg er det mange steder etablert utstyrssentraler der skoler og enkeltelever gratis kan leie

utstyr. Driftsmidler utenom dette bør skoleeier selv bidra med på lik linje med annet undervisningsmateriell.

Nesna 02.06.2023

Knut Berntsen  
Skolefaglig rådgiver FL

### Referanser angitt i innspillet:

i <https://www.regjeringen.no/contentassets/17f6ce332c47437c8935d7ccc0a72769/rapport-om-laererrollen.pdf>

ii <https://files.solvecms.com/friluftsrad.no/fd03668/RAPPOR~1.PDF>

iii <https://liikkuvakoulu.fi/en/home/>

iv <https://www.naturfag.no/tema/vis.html?tid=1994600>

### Andre referanser:

Arne Nikolaisen Jordet: Klasserommet utenfor

Arne Nikolaisen Jordet: Annerkjennelse i skolen

Læringsportalen: <https://www.friluftsrad.no/laeringsportalen>

Verktøy for samling av undervisningstips på steder rundt skole:

<https://friluftsrad-no.herokuapp.com/arbeidsomrader/skole-og-barnehage/stedsbasert-laering>